

LUNDS
UNIVERSITET

Miljösäkerhetspolitik

Ett arbete som ifrågasätter den givna sammankopplingen mellan miljö och bistånd

Emma Sörensson

Mänskliga Rättigheter

Vårterminen 2009

Handledare: Dr. Dan Erik Andersson

Abstract

The issue of global warming has escalated and is a big subject of today, and it has more and more become incorporate with development assistance policy. The purpose of this study is to analyze the debate between Al Gore and Bjorn Lomborg, for the reason that it is between them the color of the debate is most seen. And then further discuss and question the fact that global warming and development assistance policy has an obvious connection between them. Instead of thinking in the given frames I question if it is possible that environment issues can be seen as a security policy? The conclusion of the study is that Gore and Lomborgs debate is in itself an acknowledgement that two issues under the same roof can have the result that a debate about prioritizing between these two can take place. Also, with reference to Lester R. Brown and his theory about a connection between a states ecological basis and a fragile state, my conclusion was that the given frames to put environment and development assistance policy together is not that obvious as it seem to be in the discussion between Lomborg and Gore, environment can also be seen as a security policy.

Innehållsförteckning

Abstract	1
Innehållsförteckning.....	2
Förkortningar	3
1 Inledning.....	3
1.1 Frågeställning	5
1.2 Avgränsningar	5
1.3 Teori	5
1.4 Metod	6
2 Hur ser debatten ut angående den globala uppvärmningen.....	7
2.1 Prioriteringar i vår generation.....	9
2.1.1 Al Gore	9
2.1.2 Björn Lomborg.....	10
2.2 Kostnadens betydelse	12
2.2.1 Al Gore	13
2.2.2 Björn Lomborg.....	13
2.3 Utvecklingstaternas närvaro i debatten.....	13
2.3.1 Al Gore	14
2.3.2 Björn Lomborg.....	15
3.0 Konsekvenser av miljö och biståndsfrågor som en delad fråga.....	19
3.1 Oljans betydelse för utvecklingen i en stat	19
3.2 Livsmedel som drivmedel.....	20
4.0 Ur vilka aspekter kan miljöfrågan ses som en säkerhetsfråga	23
4.1 Försämrad miljö, ett direkt säkerhetshot	23
4.2 Internationella avtal, grunden för internationell säkerhet.....	23
5.0 Slutsats.....	25
Referenser	27

Förkortningar

IPCC Intergovernmental Panel on Climate Change

WHO World Health Organization

UNFCCC United Nation Framework Convention on Climate Change

FN Förenta Nationerna

EU Europa Unionen

1 Inledning

Klimatförändringen har under senare tid uppmärksammats i allt större utsträckning, nu med en stark sammankoppling till biståndspolitiken. Detta syns tydligt av politiker, av media och genom frivilliga organisationers arbete. Till exempel har Röda Korset sedan 2008 arbetat aktivt med miljöfrågan¹, och Sveriges biståndsminister Gunilla Carlsson arbetar med miljö och bistånd inkommererat, hon säger till Dagen nyheter att "med särskilt fokus på regeringens tematiska prioriteringar i biståndet: demokrati och mänskliga rättigheter, miljö och klimat, samt jämställdhet och kvinnors roll i utveckling."² Sammansättningen mellan bistånds- och miljöpolitiken på svensk nivå kommer jag inte fokusera på, utan jag har valt att analysera debatten mellan USA:s före detta vice president men nu starkt drivande i frågan om den globala uppvärmningen, Al Gore och den "klimatförändringsförnekande"³ danska professorn i ekonomi på *Copenhagen Business School*, och ledare för projektet *Copenhagen Consensus*⁴, Björn Lomborg. Anledningen är att debatten dem emellan visar effekten av att en allt för inkommererad miljö- och biståndspolitik kan få en annan färgning, nämligen att när två stora kriser hanteras under samma tak kan det öppna för konkurrens. Lomborg är kritisk mot ett allt för aktivt arbete med klimatfrågan och anser att mer humana problem borde tas hand om först, medan Al Gore anser att klimatfrågan är det vi måste prioritera idag. Efter en granskning av debatten kändes den ifrågasättande, att en diskussion fördes mellan å ena sidan klimatfrågan, eller å andra sidan biståndsfrågan. Inspirerad av ekonomen, agronomen och ekologen Lester R Brown och hans övertygelse om att det borde vara rustningskostnaderna som borde ifrågasättas och inte miljö eller biståndskostnaderna, tog det mig vidare till att resonera kring möjligheten att miljöfrågan kan ses som en säkerhetsfråga och inte nödvändigtvis är låst vid biståndspolitiken.

¹ Röda Korset hemsida

<http://www.redcross.se/RKSF/sfdesign.nsf/main?OpenAgent&size=&Layout=ReadSimpleDoc&docid=F77D52424ADB0F42C12573D90058B1AD&menu0=0&menu1=/>

² Publicerat i DN Publicerat 2009-03-09 00:50: <http://www.dn.se/opinion/debatt/vi-omprovar-bidragen-till-trotsiga-bistandsorgan-1.816064>

³ Lomborg:126 "Klimatförändringsförnekare", ett uttryck varligt att förklara dem som förnekar att klimatförändringen enbart är på grund av mänskliga faktorer, men även för dem som inte anser att en drastisk minskning av koldioxidutsläpp är det som borde prioriteras.

⁴ Copenhagen Consensus är ett projekt styrt av Björn Lomborg där världens ledande ekonomer arbetat fram en prioriteringslista avseende vilka kriser i världen som bör tas an först.

1.1 Frågeställning och Syfte

Medvetenheten om klimatproblematiken har kommit att handla om en koppling mellan miljö och bistånd. Syftet med min uppsats är att redogöra för den debatten och den är som mest tongivande och synlig mellan Björn Lomborg och Al Gore. Jag börjar med att reda ut den debatten och redovisar för de brännpunkter som finns. Sedan ifrågasätter jag debattens existens genom att problematisera och diskutera ett samarbete av två sakfrågor och ifrågasätta en alternativ eventuell koppling mellan miljöfrågan som en säkerhetsfråga. Syftet är att problematisera de givna ramar som byggts upp i sammankopplingen mellan bistånd och miljö och istället ifrågasätta de givna ramarnas existens genom en sammankoppling mellan miljö och säkerhetspolitiken.

De frågor jag ställer mig i uppsatsen är:

Hur ser debatten ut mellan Al Gore och Björn Lomborg?

Kan miljöfrågan ses som en säkerhetsfråga?

1.2 Avgränsningar

Klimatfrågan som en del av biståndspolitikerna är ett ämne som är i hetluften just nu, jag drar avgränsningar vid alltför nya uttalanden av nämnda politiker eller författare i min uppsats. Intressanta frågor som inte kommer besvaras i min uppsats är varför det görs en sammankoppling mellan klimat och bistånd? Eller vem är det som sätter de maktstrukturer som styr hur debatten ligger? Jag utesluter även i min uppsats möjliga debatter angående prioritering som kan ske mellan miljö och säkerhetspolitik och/eller vilka konsekvenserna skulle bli av det.

1.3 Teori

Teorigrunden för mitt arbete utgår huvudsakligen från klimatförändrings diskussionen och den uppmärksamhet och sammankoppling som den fått i media, av politiker och av organisationer med biståndspolitikerna. Det finns oändligt med material och böcker skrivet om problematisering kring klimatförändring, men kopplingen mellan bistånd och miljö är som mest tydligast i debatten mellan Al Gore och Björn Lomborg. Debatten mellan dem valde jag för den är intressant i den bemärkelsen att Al Gore för en stark tes för ett aktivare och mer påskyndat arbete att minska den globala uppvärmningen, Lomborg är en av de starkaste kritikerna till ett aktivare arbete och exemplifierar Al Gores arbete i sin bok som åsikter inte värda att ta på allvar. Författaren Lester

R. Brown är inte delaktig i den debatten, men inspirerade mig till ett banbrytande tankesätt då han ifrågasätter att kostnaderna för att åtgärda miljö- och biståndsproblem borde tas av rustningskostnaderna. Brown framställer även miljöhot som en säkerhetsrisk och det fick mig att ifrågasätta debatten mellan Lomborg och Gore och istället ifrågasätta om miljöfrågan kan ses som en säkerhetsfråga. Jag använder mig främst av Brown som en informationskälla, men även för att understryka den tes jag framställer om att miljö kan ses som en säkerhetsfråga.

1.4 Metod

Uppsatsen är indelad i tre delar. I första delen visar jag först hur debatten ser ut angående den globala uppvärmningen, Jag har då använt mig av en del primära källor som Sveriges regerings hemsida, tidningsartiklar och röda korsets hemsida men enbart för att understryka det faktum att bistånd och miljö har fått en stark sammankoppling i politiken, mediala utrymmet och i organisationers arbete. Vidare i första delen analyserar jag debatten mellan Al Gore och Lomborg, det har jag gjort genom att främst jämföra Al Gores bok *Den obekrädda sanningen* med Björn Lomborgs bok *Cool it Den skeptiska miljöännens guide till den globala uppvärmningen*. Jag har valt att plocka fram de tre främsta brännpunkterna som finns i debatten, nämligen prioriteringar, ekonomins betydelse och utvecklingsstaternas närvaro i debatten och redovisat för dem. I andra delen problematiserar jag ett allt för separat arbete mellan miljö och bistånd. Avsnittet är till för att visa att det finns en problematik med att miljö och bistånd arbetar under allt för skilda förhållanden. Jag anser att det är viktigt att belysa min vetskap om den problematiken då jag i tredje delen av uppsatsen problematiserar att miljö kan ses som en säkerhetspolitisk fråga och inte av självklarhet måste integrera med biståndspolitik. I del tre och fyra i min uppsats inhämtar jag mitt material huvudsakligen från Lester R. Browns bok *PlanB 3.0 Uppdrag rädda jorden*, men även en del artiklar som jag anser vara relevanta i sammanhanget. Jag redogör för i kaptitel fyra hur miljö kan ses som en säkerhetspolitisk fråga genom att huvudsakligen använda mig av Browns bok men jag har även använt mig av primära källor som Finlands hemsida för miljösäkerhetspolitik för att understryka den tes som jag framställer. Finland är ett av de länder som för ett aktivt miljösäkerhetspolitiskt arbete.

2.0 Hur ser debatten ut angående den globala uppvärmningen

Klimatfrågan har kommit att få mer och mer plats på den politiska arenan i världen. FN arbetar aktivt med att förhindra en globaluppvärmning⁵ och det slöts en klimatkonvention i Rio de Janeiro som godkändes av cirka 160 stater och trädde i kraft 1994, idag har 191 stater ratificerat konventionen. Klimatkonventionen har som huvudmål att "stabilisera halterna av växthusgaser i atmosfären på en nivå som förhindrar att mänsklig verksamhet påverkar klimatsystemet på ett farligt sätt".⁶ FN konventionen, UNFCCC, är en ramkonvention, Kyotoprotokollet är det första rättsligt bindande avtal under konventionen och trädde i kraft 2005 efter sju års överläggande⁷. Kyotoprotokollet är ett internationellt avtal som arbetar för att minska koldioxidutsläppet⁸ med 5 procent i förhållande till siffrorna år 1990 under åtagandeperioden år 2008- 2012.⁹ Det finns en diskussion kring Kyotoavtalet och dess enorma kostnader för en stat, då utvecklingsländerna anser att det är industriländerna som orsakat det kraftiga koldioxidutsläppet och det bör vara dem som betalar för vad en minskning av koldioxid innebär, Kyotoavtalet kostar 180 miljarder dollar om året. Utvecklingsländerna befaras dock nå upp till samma nivå av koldioxidutsläpp som industriänderna om ett decennium och i Baliprotokollet, det protokoll som utvecklas att ta över 2012 när Kyotoavtalet slutar gälla kommer sannolikt innebära högre krav även på utvecklingsländerna.¹⁰ Problematiken med förlust av ansvarstagande kan ligga i att det innebär en kraftig ekonomisk kostnad. USA är en av de stater som inte ratificerat Kyotoavtalet¹¹. Stormaktens USA frånvaro har haft påverkan på Kyotoavtalets ekonomiska förutsättning och därmed den beräknade genomslagskraft som avtalet uppskattades få¹². Klimatfrågans betydelse syns även tydligt nu inför valet av EU representanter då miljöfrågan är en av de stora frågorna

⁵ Global uppvärmning är att medeltemperaturen på jorden ökar på grund av koldioxidutsläppen.

⁶ Regeringskansliet hemsida; <http://www.regeringen.se/sb/d/3188/a/34463>

⁷ Regeringens hemsida: <http://www.regeringen.se/sb/d/3188/a/34463>

⁸ När jag skriver om koldioxidutsläppen anledning till att vi har klimatförändringar utesluter jag de 20 procent av andra växthusgaser som även dem påverkar atmosfären kring jorden och är delaktiga i klimatförändringen.

⁹ Sveriges regerings hemsida; <http://www.regeringen.se/sb/d/3188/a/34463>

¹⁰ Miljöbörsens hemsida; <http://www.miljoborsen.se/gpage4.html>

¹¹ UNFCCC officiella sida, ratificeringar på Kyotoavtalet; http://unfccc.int/files/kyoto_protocol/status_of_ratification/application/pdf/kp_ratification.pdf

¹² Utrikespolitiska institutet: <http://www.ui.se/text2003/art4803.htm>

som Sverige förväntas driva under sitt mandat¹³. Debatten angående global uppvärmning handlar om att det sker en klimatförändring¹⁴. En anledning till klimatfrågans intensifierade utrymme beror bland annat på alla de naturkatastrofer påverkade av temperaturen som vi haft de senaste åren. Ett exempel är 2003 då 35 000 människor omkom runt om i Europa av värmeböljan, en direkt koppling gjordes till att värmeböljan skulle vara en del av den globala uppvärmningen. Tusentals av de släktingar till de som dog och de miljoner som led under värmeböljan utsåg koldioxidutsläppen som boven i dramat och har gjort miljöfrågan till en personlig hjärtefråga.¹⁵ Global uppvärmning är ett globalt problem och kräver globala åtgärder. Internationella avtal är ett sätt att få stater att tillsammans åtgärda det som människan själv bär ansvaret för. Att det är människan som bär ansvaret om den globala uppvärmningen är alla överens om, det är vem som bör ta det största ansvaret, eller om klimatfrågan är ett aktuellt problem i vår generation som det debatteras om. Den debatten syns tydligast mellan Al Gore och Björn Lomborg, som ställer humana frågor mot miljöfrågor. 2000 förlorade Al Gore det amerikanska presidentvalet mot George Bush och har sedan dess bytt riktning från det politiska till att fokusera på klimatfrågan.¹⁶ Al Gore arbetar aktivt för att USA och omvärlden ska förstå vikten i Kyotoprotokollet och allvaret i problemet med en stigande global uppvärmning. Detta har han gjort i föreläsningsform som sedan även blev en dokumentärfilm, *En obekvämt sanning*. Al Gore vann bland annat en Oscar för bästa dokumentärfilm, han tilldelades även år 2007 Nobels fredspris tillsammans med FN:s klimatpanel IPCC.¹⁷ Al Gores framgång i mobiliseringen för ett aktivt agerande att förhindra den globala uppvärmningen har öppnat för kritiska åsikter från många, en av dem som jag kommer fokusera på är Björn Lomborg. Björn Lomborg är professor vid *Copenhagen Business School*, 2004 startade han Copenhagen Consensus som är en sammanslutning av världens ledande ekonomer som möts för att utvärdera lösningarna på världens mest överhängande problem.¹⁸ Lomborg har även skrivit en bok som heter *Cool it Den skeptiska miljöämnens guide till den globala uppvärmningen*, i vilken Lomborg starkt kritiserar global uppvärmning som det största hotet på jorden.

¹³ Regeringen; <http://www.regeringen.se/sb/d/2040>

¹⁴ Klimatförändring betyder att det sker en förändring i medeltemperaturen på jorden och betyder i denna kontext att det sker en uppvärmning av jorden.

¹⁵ Björn Lomborg, *Cool it, den skeptiske miljøæmnens guide till den globala oppværmningen*, 2007:21

¹⁶ Al Gore, *En obekvämt sanning om den globala oppværmningen och vad vi kan göra åt den* 2007:8

¹⁷ Gore:20

¹⁸ Copenhagen Consensus hemsida; <http://www.copenhagenconsensus.com/About%20CCCC/About%20CCC.aspx>

2.1 Prioriteringar i vår generation

Vad som bör prioriteras under vår generations tid är där debatten mellan Al Gore och Björn Lomborg har högst brännpunkt. Världen är rörlig och det uppkommer med jämna mellanrum nya kriser som vi då bör prioritera. Jag kommer nu gå igenom vad Gore och Lomborg anser att vår generations prioriteringar bör ligga.

2.1.1 Al Gore

Al Gores huvudsyfte med dokumentärfilmen *En obekäm sanning*, är att sprida en övertygelse om att det är människan själv som står ansvarig för den globala uppvärmningen och att vi bör sluta vara skeptiska emot problemet som är så allvarligt att inom femtio år kommer den ge ödeskridande effekter på vår planet.¹⁹ Al Gore påpekar att det finns goda människor på båda sidor av politiken men de är för rädda att lyssna och ta åt sig av sanningen angående den globala uppvärmningen, blunda för problemet är enklare än att veta om det och få ett moraliskt ansvar att agera.²⁰ Al Gore understryker att om tio år har vi nått en punkt då det inte finns någon återvändo, vi har gått över gränsen för att börja agera, det kommer då vara försent. Han skriker ut allvaret i frågan och ber människor och politiker att sätta andra saker åt sidan för ett omedelbart agerande emot klimathotet.²¹ Al Gore för en tes om att det måste ske radikala förändringar för att lösa problemet och det är vår generations uppgift att göra det, annars är det för sent. Han styrker sin tes genom att citera Mark Twain "Det är inte vad du inte vet som får dig att hamna i svårigheter. Det är vad du vet men som helt enkelt inte stämmer"²². Han anser att det tänkandet känns igen av många angående problemet med den globala uppvärmningen och förnekandet av sanningen. Enligt Al Gore måste vi sluta att blunda för problemet och börja agera. Al Gore skriver i sin bok att "hela civilisationens fortbestånd och jordens bebolighet står på spel"²³. Han ser det som vår generationsmässiga uppgift att tillsammans, universellt, likt avskaffande av slaveri och inskaffande av minoritetsrättigheter, undansätta alla andra problem för att fokusera på ett gemensamt mål. Detta mål är inte av politiska syften menar Al Gore utan är helt grundat på en "moralisk och andlig utmaning."²⁴ Ett av hans huvudargument för att

¹⁹ Gore:11

²⁰ Gore:10

²¹Gore:270

²² Gore:10

²³ Gore:11

²⁴ Gore:11

förändringen kan ske är att alla stater tar sitt ansvar och lever efter Kyotoavtalet²⁵. Al Gore använder sig av en stark retorik när han föreläser angående vikten i vår uppgift att förhindra den globala uppvärmningens utveckling. I skuggan av hans starka retorik så framkommer det att även han givetvis har som mål att lösa alla andra kriser i världen. Han skriver i sin bok "den insikt vi kommer att förvärva (genom att ta itu med klimatförändringarna) kommer att ge oss moralisk styrka att ta itu med andra, relaterade, uppgifter som även de är i desperat behov av att omdefinieras som moraliskt imperativ med praktiska lösningar: hiv/aids och andra pandemier som plågar så många; fattigdom i världen; den pågående, globala, ekonomiska omfördelningen från fattig till rik; det pågående folkmordet i Darfur; den rådande svälten i Niger och andra länder;(…)sambällen som inte fungerar som sådana; undergrävande av demokratin i Amerika och återfeodaliseringen av det offentliga rummet."²⁶

2.1.2 Björn Lomborg

Björn Lomborg är av annan åsikt och han anser att vi måste avdramatisera problematiken kring global uppvärmning och se klarare på vad som egentligen måste prioriteras. Tillsammans med ledande ekonomer i *Copenhagen consensus* har han arbetat fram en plan på problem i världen som borde prioriteras beräknat på vinst per satsad dollar. Där ligger sanitära problem, hiv/aids och malaria längst upp på listan som problem som ger störst ekonomisk vinst att lösa och därmed borde prioriteras först. Projektet *Copenhagen Consensus* valde även att inte bara fråga ekonomer om hur de skulle prioritera, de bad även framtida ledare, nämligen 80 studenter från hela världen, lika många tjejer som killar från olika vetenskapliga institutioner.²⁷ Efter fem dagars möten med ledande experter på vart och ett av problemområdena kom de fram till ett skrämmande likt resultat som ekonomerna hade gjort²⁸. Resultatet anser Lomborg vara anmärkningsvärt och avgörande för hur våra prioriteringar bör ligga, det som moraliskt anses vara det vi bör prioritera är även det som ger högst ekonomiska vinning.²⁹ *Copenhagen Consensus* har även under ett projekt med FN 2006 bett FN-ambassadörer att utge deras prioriteringslista. Då kom det till kännat att politikerna hade det lite svårare att kunna prioritera, de vill helst lösa alla problemen samtidigt, men prioritera gjorde de tillslut och det gav samma resultat; smittsamma sjukdomar, rent

²⁵ Gore:8

²⁶ Gore:11

²⁷ Lomborg:45

²⁸ Lomborg:45

²⁹ Copenhagen Consensus 2006 a united perspective

<http://www.copenhagenconsensus.com/Projects/CC%20UN%20UNICEF/About%20CC%20UN%20Perspective.aspx>

dricksvatten och undernäring överst och med klimatförändringar nedersta delen av listan.³⁰ Lomborg är mycket kritisk mot Kyotoprotokollets kostnader i förhållande till dess effektivitet. Han bedömer att fokus måste vara realistiska, vi måste satsa på sanitära problem, hiv/aids, malaria och fattigdom före global uppvärmning³¹. Lomborg uttalade sig kortfattat och bra om problematiken med prioritering och hans förklaring till varför den inte görs av politiker och organisationer när han var med i TED³², han sa att "i en ideell värld löser vi alla problem men när vi nu inte lever i en ideell värld måste vi prioritera (...) att prioritera är obekvämt att prata om för det finns betydligt fler platser som inte är nummer ett än vad det är som är nummer ett."³³ Lomborg kritiserar Gores tänkande att klimatfrågan skulle vara ett startskott för att senare/eller parallellt kunna åtgärda allt från miljöfrågan till demokratisering av stater.³⁴ Han skriver i sin bok "hittills har vi inte lyckats göra särskilt mycket åt något av problemen. Det vore kanske klokt att överväga vad vi skall göra först³⁵." Lomborg kritiserar kostnaden av Kyotoavtalet och den effekt som minskningen av koldioxid har i förhållande till kostnaden. Han menar att det Kyotoavtalet innebär är att vi gör lite nytta för rika människor istället för att ge miljarder fattiga människor ett bättre liv och en framtid. Lomborg ifrågasätter detta i sin bok "Vill vi, med andra ord *må* bättre, eller vill vi verkligen *göra* gott?"³⁶ Lomborg ställer här moral mot nytta. Att sänka koldioxidutsläppen och börja tänka mera grönt är en logisk tanke om vi bara hade haft jorden utan några människor att tänka på menar Lomborg. Nu när så inte är fallet anser Lomborg att prata om "fruktan, fasa, förödelse" och jordens undergång i en nästan kvasireligiös retorik blir att ta bort trovärdigheten i debatten och det blir en förlust av ett vettigt samtal.³⁷ Lomborg poängterar att han respekterar grundtanken med att vilja förbättra miljön och föra en moralisk fråga för människans bästa, men menar på att retoriken som förs fram går jämföra med "dem som hävdar att jorden platt och att människan aldrig varit på månen, det avleder helt enkelt uppmärksamheten från världens verkliga problem och verkningar i exempelvis Afrika"³⁸ Al Gore vill få klimatfrågan till att vara något som för samman vår generation ett globalt problem som vi gemensam ska lösa, likt slaveri och minoritetsrättigheterna. Lomborg menar att det är mer

³⁰ Lomborg:46

³¹ Copenhagen Consensus 2006 a United Nation perspective;

³² TED ideas worth spreading är en konferens som låter vetare från hela världen på 18 minuter att ge det bästa talet i sitt liv, för att få fram sina ord värda att sprida. <http://www.ted.com/index.php/pages/view/id/5>

³³ TED ideas worth spreading. http://www.ted.com/index.php/talks/bjorn_lomborg_sets_global_priorities.html

³⁴ Lomborg:48

³⁵ Lomborg:49

³⁶ Lomborg:50

³⁷ Lomborg:125

lönsamt och mer realistiskt att inte bara lätta vårt moraliska samvete och viljan att skriva historia, utan verkligen se till att människor på jorden i dag har det bättre och att det ska leda till att människor imorgon även dem får det bra.³⁹ Lomborg tittar också på tidsperspektivet vår generation och menar att det finns betydligt viktigare problem att prioritera före globala uppvärmningen. Lomborg skriver i sin bok att "Al Gore har rätt: debatten om klimatförändringar är en debatt om vår generations uppdrag" men han anser att vi måste "hålla ett mer faktabaserat samtal, lyssna till argumenten, väga deras förtjänster och komma fram till långsiktiga lösningar", "en prioritering måste göras och det är vi som måste göra den."⁴⁰

2.2 Kostnadens betydelse

Bör pengar vara avgörande när vi talar om att åtgärda kriser i världen som kostar tusentals människoliv? Som tidigare nämnt kostar Kyotoavtalet 180 miljarder dollar om året att genomföra, en kostnad som får utvecklingsländerna att reagera då de inte anser sig vara ansvariga för utsläppet av koldioxid i samma utsträckning som industriländerna är. Jag kommer nu analysera hur debatten angående kostnader ser ut mellan Al Gore och Björn Lomborg.

2.2.1 Al Gore

Al Gore anser att problemet med klimatförändringarna är så pass allvarliga att kostnaden för att åtgärda problemet får inte spela någon roll utan huvudsaken är att det blir gjort⁴¹. Al Gore understryker på sin bok *En obekväm sanning* att anledningen till att ta tag i klimatfrågan inte får avgöras beroende på om det kostar mycket pengar eller inte. Han visar en bild på en våg där jordgloben ligger på ena sidan och guldklimpar på den andra och ställer sig frågan, ser inte guldet lockande ut? Han fortsätter sedan med att påpeka; oavsett hur mycket pengar vi tjänar och hur lockande än guldet ser ut, så kommer inte det spela någon roll om vi inte räddar jorden, för utan jorden spelar pengar inte någon roll.⁴²

³⁸ Lomborg:127

³⁹ Lomborg:50

⁴⁰ Lomborg:132

⁴¹ Gore:270

⁴²Gore:270

2.2.2 Björn Lomborg

Lomborg är av en annan åsikt och tycker att oavsett om det kan kännas konstigt att prata om pengar när det handlar om människoliv så är det i slutändan någon som ska betala för notan, och den som ska betala kommer vilja ha en redogörelse för vad utfallet av den summan pengar kommer bli, eller kunnat vara. Det är där en prioritering kommer ske, och det är utifrån det tänkandet som Lomborg och Copenhagen Consensus arbetat fram en global prioriteringslista hur extra resurserna bör användas baserat på vinst per dollar.⁴³ Han har fått hård kritik emot att sätta kostnad och nytta emot varandra, att det skulle vara omoraliskt att ägna tid åt kalkyler och inte åt människor. Lomborg anser dock att det är högst moraliskt att ställa sig frågan, hur hjälper vi flest⁴⁴?

Al Gore anser som Lomborg att det är viktigt att vi arbetar med de humana frågorna, men skillnaden mellan dem ligger i att Al Gore anser att vi måste först och främst prioritera Kyotoavtalet⁴⁵. Lomborg skriver bland annat i sin bok att "om alla skulle skriva under Kyotoavtalet skulle det innebära att 2050 skulle vi räddat 15 000 liv i utvecklingsländerna (bortsett från Indien och Kina). Det låter först som en bra ide, men hela avtalet kostar 180 miljarder dollar om året i femtio år. Vilket innebär att det skulle kosta nästan 100 miljoner dollar för varje räddat liv. I utvecklingsländer har detta ansetts kosta 2000 dollar att rädda ett liv annars."⁴⁶ Lomborg förstår med att förklara att en temperatursänkning på 0.07 grader (som Kyotoavtalet skulle innebära om USA skrev under det) skulle medföra att det blev en ytterligare höjning på 1200 personer i utvecklingsländerna som kommer dö på grund av kyla. Detta betyder enligt Lomborgs uträkningar att vi sparar omkring 3000 liv och nu till en kostnad på 300 miljoner dollar per person. Lomborg fortsätter med att analysera kring att en temperatursänkning inte kan kontrolleras utan kommer ske över hela jordgloben, inte bara på de mest utsatta områdena. Detta skulle innebära en ökad dödlighet på 8000 människor enligt Lomborg. Han avslutar med att säga "så för att rädda 4000 liv i utvecklingsländerna tvingas vi offra över en biljon dollar och cirka 80 000 människor årligen. Det är en dålig affär."⁴⁷ Enligt Lomborgs uträkningar innebär 5 dollars satsning för att bli kvitt ett ton koldioxidutsläpp en nytta för världen på 2 dollar, med samma 5

⁴³ Copenhagen Consensus 2006 a United Nation perspective;

⁴⁴ Lomborg:119

⁴⁵ Gore:8

⁴⁶ Lomborg:40

⁴⁷ Lomborg:40-41

dollar satsat på hiv/aids ger det en samhällsvinst på 200 dollar, eller 150 dollar om de används mot undernäring⁴⁸. Det är enligt Lomborg "en bra affär"⁴⁹.

2.3 Utvecklingsstaternas närvaro i debatten

Utvecklingsstaterna är kritiska till att vara med och betala för Kyotoavtalet då det är industriländerna som har orsakat problemet.⁵⁰ Det blir en paradox då det är utvecklingsstaterna som är mest påverkade av den globala uppvärmningen. Jag kommer nu titta på vilken fokus utvecklingsstaterna har fått i debatten mellan Al Gore och Björn Lomborg.

2.3.1 Al Gore

Gore arbetar för att förbättra hela vår civilisation men i hans bok så är det mycket fokus på västvärlden och i synnerhet USA. Detta kan bero på att USA är ansvarig för större koldioxidutsläpp än vad Sydamerika, Afrika, Mellanöstern, Australien, Japan och Asien är tillsammans.⁵¹ Gore anser att de som har bäst teknik är också de som har störst ansvar att åtgärda problemet, och i detta fall med global uppvärmning så är det ju de med tekniken som står för den största skadegörelsen. Al Gore för en tes om att utvecklingsländerna blir mest drabbade, men att global uppvärmning även drabbar industriländerna. Al Gore har fokus på USA som ett drabbat land av den globala uppvärmningen. Han lägger stor vikt på de olika katastrofer som väderfenomen har framkallat de senaste åren, och menar att detta förvärrats av klimatförändringen.⁵² Det är intressant i förhållande till det jag nämnde tidigare om att det är de utvecklade staterna som det är höga krav på under Kyotoavtalet att agera för det är dem som är ansvariga för mestadels av utsläppen. Al Gore säger även att detta är en "moralisk fråga och inte politisk" och hela hans film *En obekvämt samning* bygger på att få fram ett dåligt samvete hos individen för att börja med en beteendeförändring i sin inställning mot naturen.⁵³ En kraftig attityd förändring av västvärlden skulle innebära att det blev förändring även för den tredje världen. Gore anser att Kyotoavtalet är steg ett att ta för att nå detta mål, men även att nation för

⁴⁸ Lomborg:144

⁴⁹ Lomborg:145

⁵⁰ Miljöbörsens hemsida, <http://www.miljoborsen.se/gpage4.html>

⁵¹ Gore:250

⁵² Gore:106

⁵³Gore:9

nation genom mobilisering av människorna underifrån tvinga fram klimatfrågan till en viktig fråga för politiker att vilja arbeta med i sina valkampanjer.⁵⁴

2.3.2 Björn Lomborg

WHO har kommit fram till klimatförändringarna dödar 150 000 människor i dagens utvecklingsländer. Detta kan tillsynes vara ett högt antal människor som faller offer, men i förhållande till de 4 miljoner som dör av undernäring, 3 miljoner i hiv/aids, 2.5 miljoner av luftföroreningar, över 2 miljoner som mineral och vitaminbrist och nästan 2 miljoner som dör av vattenbrist är siffran relativt låg.⁵⁵ Lomborg anser att vår generations uppgift är att stabilisera framtidsutsikten i de utvecklande länderna genom att fokusera på att forska och utveckla (FoU). Ett förslag han lägger fram är att varje stat lägger 0.05 av sin BNP på FoU för att få fram koldioxid energiteknologi. Lomborg menar på att ett sådant avtal skulle kosta FN 24 miljarder dollar per år, vilket är sju gånger billigare än Kyotoavtalet. Det Lomborg lyfter fram som positivt med den typen av lösning är att de rika länderna lägger mer än de fattiga samtidigt som varje stat får en chans att satsa på sin egen utveckling.⁵⁶ Lomborg anser att en teknisk effektivisering ligger i takt med miljötänkandet. Vi kör mer bil idag än vad vi gjorde förr, men vi kör också mer miljövänliga bilar. Ett miljötänkande ligger i grunden för det nyteknologiska utvecklandet.⁵⁷ Lomborg jämför globaluppvärmning med dödsfall i trafiken. Dödsfall i trafiken påverkar utvecklingsstaterna mest, enligt WHO kommer trafikolyckor 2020 att orsaka näst mest dödsfall i världen.⁵⁸ Lomborg menar att vi har den teknologi som skulle kunna rädda 1.2 miljoner liv över en natt, vilket skulle vara att sänka hastigheten till 8 kilometer i timman.⁵⁹ Så varför gör vi inte bara det? Lomborg påpekar att vi har ett behov att kunna förflytta oss fort mellan punkt A till punkt B som är större än oron över dess kostnader i pengar och människoliv.⁶⁰ Att leva i en värld där vi inte förflyttar oss i högre hastighet än 8 kilometer i timmen skulle vara att gå tillbaka i utvecklingen. Vi vet att trafikolyckor är orsakade av mänskligheten och att vi har tekniken att undvika att det sker, men ändå så fortsätter vi att agera likadant, vi ser till och med en utveckling där dödssiffrorna förvärras. Lomborg lyfter här fram likheterna med den globala uppvärmningen, vi har de tekniska förutsättningarna att påverka den, vi vet att det är mänskliga faktorer som

⁵⁴ Gore:286

⁵⁵ Lomborg:42

⁵⁶ Lomborg:134-135

⁵⁷ Lomborg:139

⁵⁸ Lomborg:136

⁵⁹ Lomborg:136

⁶⁰ Lomborg:136

orsakar den, och vi vet att det är utvecklingsländerna som är de mest utsatta. Kostnaden för att minska utsläppen kan bli lockande med de alarmistiska orden som "fruktan, fasa och förödelse" men det väger inte lika tung som den bekvämlighet som vi vant oss vid. Lomborg skriver i sin bok att "tack vare de fossila bränslena får vi billig elektricitet, mat, kommunikationer och möjligheten att resa".⁶¹ Dessa bekvämligheter är "lyxbekvämligheter" i den bemärkelsen att det är långt ifrån alla människor på jorden som har dem. Likt viljan att sänka hastigheten till 8 kilometer i timman så är vi villiga att ge upp några av våra bekvämligheter. Fossila bränslen till ett överkomligt pris har vi byggt upp vår vardag på, det finns ett uttryck som heter "alla i Kina kan inte ha en bil". Vi har skapat ett industrisamhälle som bara är hållbart i en del av världen. I utvecklingsländer är fossila bränslen avgörande. Det finns cirka en och en halv miljard människor som inte har tillgång till elektricitet, något som är hindrande för deras utveckling. Lomborg anser att det inte är realistiskt att tala om en hastighets sänkning till 8 kilometer i timmen utan man tala om en sänkning till 40 km/h istället för 50 km/h. Samma sak innebär globala uppvärmningens bov, utsläppet av koldioxid, kostanden som det innebär för en utvecklingsstat att sänka sitt koldioxidutsläpp enligt Kyotoavtalet är lika sannolikt att det kommer bli av som att hastigheten kommer sänkas till 8 km/h, anser Lomborg.⁶² Utvecklingen måste ske genom en naturlig övergång till ett energisystem med låga koldioxidutsläpp, och det måste vara på en rimlig prisnivå som gör att även utvecklingsländerna vill delta i den.⁶³ Lomborg jämför med trafiksäkerheten, vi sänker inte hastigheten radikalt utan vi försöker förhindra dödsoffer med hjälp av airbags, bilbälten, bättre vägar, vägghinder, hastighetsbegränsningar och så vidare.⁶⁴ Samma sak borde göras med den globala uppvärmningen, vi borde fokusera på att forskning och utveckling som även gynnar utvecklingsstaterna, men givetvis arbeta med att minska dödsförelsen på vägen dit genom att stabilisera stater och arbeta fram bättre förutsättningar för boende, försäkringar, sjukvård och skolgång.⁶⁵

Lomborg för som tidigare nämnt ett projekt som heter *Copenhagen Consensus* där han tittar på prioritering av lösning av samhällsproblem efter vilken nytta det ger i förhållande till ekonomisk vinning. Som tidigare nämnt är de problem som kom längst upp på listan sanitet och olika sjukdomar som HIV och malaria⁶⁶. Detta är problem och sjukdomar som främst innebär ett livshot i utvecklingsländerna som inte har någon ordentlig infrastruktur. Lomborg kom fram till i

⁶¹ Lomborg:137

⁶² Lomborg:138

⁶³ Lomborg:139

⁶⁴ Lomborg:138

⁶⁵ Lomborg:139

projektet *Copenhagen Consensus* att den vinsten som det skulle innebära för en stat att ta tag i dessa problem som att till exempel en positiv effekt av färre dödsfall, färre sjuka, minskad frånvaro från arbete, ökad motståndskraft mot andra sjukdomar och ökad produktion. Intressant är att längst ner på den listan så kom klimatförändringen.⁶⁷ Lomborg vill att vi tittar in i framtiden och enligt FN-experten så kommer människor i både fattiga och rika stater att öka sitt genomsnittliga välstånd. Detta kan bra räknas ut med sannolika siffror, men FN menar på att 2100 (då klimatfrågan anses kännas av på allvar) så beräknar utvecklingsländernas invånare tjäna i genomsnitt 100 000 dollar om året, detta innebär att då kommer utvecklingsländernas invånare vara lika rika som dagens greker och portugiser. Självklart kommer de utvecklade länderna att ha uppnått även dem högre välstånd, men med en rikare värld kommer det bli möjligt även för de utvecklingsländer som finns att följa med i utvecklingen och ha en annan status och möjlighet att följa och implementera internationella avtal och därmed lösa globala problem.⁶⁸ Lomborg menar att vi måste se vad utvecklingsländerna behöver idag och inte imorgon. Han menar på att genom att lägga så stor summa pengar på Kyotoavtalet som kommer hjälpa människor i fjärran framtid, då de redan är betydligt rika i förhållande till andra länder än vad de är idag, så borde vi göra allt vi kan för att människor som lever nu ska få en stabilare grund och möjlighet att arbeta fram en stabilare ekonomisk framväxt i sin stat som kommer bidra till att kommande generationer på ett helt annat sätt kan hantera den globala uppvärmningen.⁶⁹

Det Al Gore säger är att vi har mängder av olika problem i världen men den globala uppvärmningen, genom att arbeta efter Kyotoavtalet, är det som bör prioriteras oavsett kostnad. För när det har åtgärdats kommer världens stater vara så starkt sammanhållna att resterande kriser kommer kunna åtgärdas. Lomborg däremot ifrågasätter Kyotoavtalets kostnader och anser att de pengarna borde prioriteras enligt Copenhagen Consensus resultat, nämligen att prioritering borde ligga i att motverka hiv/aids och malaria. Detta skulle enligt Lomborg innebära att utvecklingsstaterna hade en chans att byggas upp och bli starkare, för att sedan kunna åta sig internationella avtal som Kyotoavtalet. Lomborgs ifrågasättande av Kyotoavtalet är ett tydligt exempel på när klimatfrågan och biståndsfrågor ställs emot varandra.

⁶⁶ Copenhagen Consensus 2006 a United Nations perspective

⁶⁷ Lomborg:43

⁶⁸ Lomborg:46-47

⁶⁹ Lomborg:47

3.0 Konsekvenser av miljö och biståndsfrågor som en delad fråga.

Som tidigare nämnt så har klimatfrågan blivit mer och mer sammankopplad med biståndspolitik. Jag kommer nu redogöra för en del av den problematik som uppstår om miljöfrågan drivs aktivt utan att ett lika aktivt biståndsarbete drivs. En av anledningarna är förbränningen av olja. Förbränning av olja innebär koloxidutsläpp ut i atmosfären som i sin tur påverkar klimatförändringen.⁷⁰ Det uppstår en försvarande omständighet när vi globalt bör arbeta för en minskning av koldioxidutsläppen då olja är en viktig förutsättning för utvecklingen i tredje världen. Ett miljöarbete bör vara effektivt, men det måste även kombineras med en rättvisa.

3.1 Oljans betydelse för en utveckling i en stat

Det moderna lantbruket vi i väst utför kräver en hel del olja. Förbrukningsmängden börjar dock minska, USA som exempel har under tre årtionden minskat oljeförbrukningen med 45 procent, ner till 45 liter bränsle per ton säd. Minskningen beror på en effektivisering av jordbruksredskapen⁷¹. Även om jordbruksförbrukningen av bränsle i USA har minskat så ökar den i de flesta utvecklingsländerna. I Kina till exempel är det en hel del jordbrukare, dock inte alla, som plöjer sin åkermark med traktorer. Detta kan för oss låta normalt, men det inte mer än en generation sedan som åkermarken i Kina huvudsakligen plöjdes med dragdjur.⁷² Att förneka utvecklingsländerna en fortsatt ökad förbränning av olja, skulle vara att neka dem den utveckling som västvärlden själva gick igenom på 1950 talet. På 1950 talet hade länderna i väst en ökad produktion av spannmål av tre anledningar; en nästan tredubbling av världens bevattnade areal, en tiofaldig ökning i användning av konstgödsel och en snabbare spridning av högavkastade sorter, som hybrid majs i USA och högavkastande kortsträigt vete och ris i Asien.⁷³ Väst har skapat en levnadstil med högt koldioxidutsläpp som innebär att inte hela världen kan förbruka lika mycket koldioxid, då vi redan nu ligger i farozonen för hur mycket utsläpp som finns. Komplikationer uppstår även när en stat är mitt i en utvecklingsfas, bland annat så väljs det att

⁷⁰ Miljöportalens hemsida: <http://www.miljoportalen.se/luft/klimat/att-fanga-och-lagra-koldioxid>

⁷¹ Brown:48

⁷² Brown:48

⁷³ Brown:51

bygga bostäder, fabriker, vägar, motorvägar och parkeringsplatser i takt med att industrialiseringen ökar i en stat⁷⁴. Ju mer urbaniseringen utvecklas, desto mer uppoffring av åkermark krävs. Minskning av åkermark sätter högre press på de jordbrukarna som finns kvar att producera lika mycket fast på mindre åkermark. Det krävs att det är en balans mellan urbanisering och jordbrukseffektivisering. Om denna balans även måste leva upp till de krav om minskning av koldioxidutsläpp krävs en miljöeffektivisering, och det kräver enorma resurser av pengar och kunskap, något som många av utvecklingsländerna inte har idag.⁷⁵ Så komplikationer uppstår när det kommer till hur utvecklingsstaterna bör agera för ett större miljötänkande då koldioxidutsläpp, oljeförbränningen, är en del av verktyget i en industrialisering. Sveriges biståndsminister Gunilla Carlsson skriver att "utvecklingsländerna är inte en del av problemet, utan en del av lösningen. Vi måste göra det möjligt för utvecklingsländer att inte investera sig fast i ett beroende av fossila bränslen. Det görs bäst genom att bidra till kapacitetsuppbyggnad och teknologiöverföring⁷⁶." I försöket att tillgodose den explorativa ökningen i efterfrågan av spannmål möts jordbrukare i utvecklingsländer av många hinder, vilket gör att det inte produceras lika mycket spannmål idag som det gjort förr⁷⁷.

3.2 Livsmedel som drivmedel

Jordbrukarna kämpar med uppgiften att försörja 70 miljoner fler människor varje år med spannmål då jordens spannmålsförråd är mindre än den varit på 34 år. Detta i kombination med en minskning av åkermark står de nu inför ännu en utmaning, nämligen en expansiv förfrågan om spannmål till fordonsetanol.⁷⁸ Utvecklingen att omvandla etanol till drivmedel har skapat rubriker som "har vi kommit till en punkt att vi måste välja mellan 800 miljoner bilar och 1 miljard svältande människor"⁷⁹. Anledningen till debatten är att ju mer spannmåls som används till drivmedel desto högre blir matpriserna på marknaden, detta styrs från spannmålsbörsen i Chicago. När det finns mindre än 40 procent av hamstringen av spannmål på världsmarknaden kvar så höjs spannmålspriserna radikalt. Ett av de länderna som först påverkades av

⁷⁴ Brown:53

⁷⁵ Brown:52

⁷⁶ Regeringens hemsida; <http://www.regeringen.se/sb/d/7451/a/118180>

⁷⁷ Brown:55

⁷⁸ Brown:52

⁷⁹ Brown:55

etanolanvändningens utveckling var Mexiko som 2007 var med om en höjning på 60 procent av majset. Förr var livsmedels och energisektorerna åtskilda men nu syns en klar sammankoppling dem emellan. Valet att göra drivmedel istället för livsmedel kan anses vara orealistiskt då 100 liter etanol framställt av spannmål räcker till en SUV (stadsjeep) tank, som skulle kunna ge föda till en människa under ett års tid.⁸⁰ Den starka sammankopplingen mellan drivmedel och livsmedel gör att om oljepriserna stiger så kommer det ge katastrofala följder på spannmålsmarknaden med höjda matpriser som följd. FN arbetar aktivt med millenniemålen som har som slutmål att halvera världens svält och fattigdom fram till 2015⁸¹. De bieffekter som kan uppstå av ett aktivt miljöarbete blir i direkt kollision med de målen. Mest drabbade kommer då utvecklingsstaterna bli som importerar spannmål⁸².

Problemet med global uppvärmning är komplext och det finns även en sammankoppling mellan en temperaturhöjning och vad den skulle innebära för åkermarken i de södra delarna av jordklotet. En höjning med en grad Celsius skulle innebära en förlorad skörd på 10 procent⁸³. Detta är givetvis allvarligt och påverkar utvecklingsländer att få fram så mycket skörd som krävs för egenförsörjning. Att inte arbeta för att minska temperaturhöjningen är även det en fara för den globala välfärden.

⁸⁰ Brown:55

⁸¹ Svenska FN sidan. <http://www.millenniemaalen.nu/>

⁸² Brown:55

⁸³ Lomborg:92

4.0 Ur vilka aspekter kan miljöfrågan ses som en säkerhetsfråga.

Säkerhetspolitik är att värna om sin stat och dess medborgare från hot och förebygga en trygghet. Säkerhetspolitiken ser olika ut i olika stater⁸⁴. I Sverige har vi en nästan obefintlig debatt angående miljö som en säkerhetsfråga⁸⁵, men vårt grannland Finland driver en miljösäkerhetspolitik⁸⁶. Klimatförändringen är det som ligger överst på dagordning för Finlands miljösäkerhetspolitik. Det står på Formin finland, FI "Klimatförändringens verkningar på miljön är nära relaterade med fattigdom, brist och konflikter". Finland arbetar aktivt för att det ska bli ett effektivare bi- och multilateralt samarbete stater emellan när det kommer till att förebygga miljöhotet och därmed undvika gränsöverskridande hot mot säkerheten.⁸⁷ Finland är ett undantag då miljöfrågan under senare tid i stor utsträckning har sammankopplats med biståndspolitik. Anknytningen mellan klimatfrågan och bistandsfrågan är en koppling som enligt många är självklar. Jag problematiserar nu den självklarheten och redovisar för de samband som kan finnas mellan ett miljöhot och en stats säkerhet.

4.1 Försämrad miljö, ett direkt säkerhetshot

Klimatfrågan kan ses som ett direkt hot mot säkerheten av olika anledningar. Relevant i sammanhanget att veta är att de som blir mest drabbade av ett miljöproblem är den fattiga delen av världen. En försämring av miljön för en svag stat kan bli ett hot mot människornas hälsa i den staten, detta kan leda till att smittor sprider sig lättare. En spridande smitta håller sig sällan inom en stats gränser och kan bli landsöverskridande, det utgörs då en spänning mellan den staten som

⁸⁴ www.sakerhetspolitik.se http://www.sakerhetspolitik.se/templates/Level1Page____6.aspx

⁸⁵ Utifrån mina undersökningar så har jag enbart hittat att miljökatastrofer nämns som en sak i mängden på vad som kans räknas till nya säkerhetsfrågor. Men inget uttalat om en svensk miljösäkerhetspolitik. www.regeringen.se <http://www.regeringen.se/sb/d/10660/nocache/true/dictionary/true>

⁸⁶ Webbplatsen formin.finland.fi är en distributionskanal för information och tjänster som utrikesministeriet i Finland tillhandahåller FI <http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?nodeid=32144&contentlan=3&culture=sv-FI#f%C3%B6rebyggandet>

⁸⁷ Ibid

smittor och den som smittas.⁸⁸ En andra anledning till att miljöförstöring borde ses som en säkerhetsfråga är att försämring av miljö ofta går hand i hand med en social orättvisa, fattigdom och svält är i regel nära relaterat med konflikter.⁸⁹ En tredje anledning är vattennivåhöjning, som är ett utfall av en av klimatökning, vattennivåhöjning kan leda till flyktingströmmar från kust byar eller städer och skapa oroligheter inomstatligt, men om flyktingströmmarna gör över statsgränser så är risken för en mellanstatlig konflikt hög⁹⁰.

Vi har hamnat i ett politiskt vakuum när det kommer till risktagande i beslutfattandet angående klimatförändringen. Västvärlden tar bara ett moraliskt risktagande då det är utvecklingsstaterna som blir mest drabbade. Matprisernas höjning som riskerar att bli en följd av alltför hög etanolanvändning påverkar främst de egendomslösa i tredje världen. Klimatkatastrofer som var mellan år 2000 och år 2004, var enligt FN 98 procent av de 262 miljoner drabbade i utvecklingsländerna.⁹¹ Att en klimatförändring sker finns det ingen som förnekar, men att agera för att motarbeta den är det färre som är intresserade av. Det krävs en nästan utopisk gemenskap för en global insats mot globala kriser, men som det ser ut nu är ett världsomspännande samarbetet för integrerad av staters egenintressen.⁹² En problematik som uppstår med hur global uppvärmning kan kunna lösas är när det inte är beslutfattarna och de som bör betala som är de mest utsatta, och det är inte de utsatta som har resurser att åtgärda problemet. I nuläget är det tredje världen som fått ta mest stryk av bieffekterna av en temperaturhöjning. Ekonomen, agronomen och ekologen Lester R. Brown⁹³ som är insatt i miljöfrågan påpekar att det finns ett samband mellan hur kollapsad en stat är och hur dess ekologiska grunder är.⁹⁴ I en stat är en ekologisk grund a och o för att kunna odla och framställa mat, om du som ledare i en stat inte kan förse dina medborgare med de mest grundläggande behoven mister de förtroendet för dig som statshuvud och de myndigheter som finns i staten. Är det en förlorad makt inomstatligt kan den förlust av makt leda till att det uppstår anarki och kaos. Dessa kollapsande stater har enligt Brown blivit hemmaplaner för kriminella verksamheter som; träning för terrorister(som i

⁸⁸ Finlands säkerhetspolitiska hemsida FI,
<http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?nodeid=32144&contentlan=3&culture=sv-FI>

⁸⁹ Brown:79

⁹⁰ Finlands säkerhetspolitik hemsida

<http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?nodeid=32144&contentlan=3&culture=sv-FI>

⁹¹ Sverker Lenas Sverker har skrivit artikeln för DN. "Ett politiskt system som är gynnsamt för risktagarna".

<http://www.dn.se/kultur-noje/kronikor/sverker-lenas-klimatpolitik-maste-byggas-underifrån-1.819273>

⁹² Sverker Lenas <http://www.dn.se/kultur-noje/kronikor/sverker-lenas-klimatpolitik-maste-byggas-underifrån-1.819273>

⁹³ Lester R. Brown är hedersdoktor vid 24 universitet och leder Earth Policy Institute.

⁹⁴ Brown:31

Afghanistan och Irak), narkotika produktion (som i Afghanistan och Burma) och där vapenhandel bedrivs (som i Nigeria och Somalia).⁹⁵ Intressant är att historien visar på att förr så var världen rädd för en allt för centrerad makt, som nazityskland eller kejserliga Japan. Idag är det stater med hög frånvaro av makt som är ett hot mot den internationella stabiliteten⁹⁶. Enligt USA:s underrättelsetjänst så finns det 20 kollapsade stater i världen och antalet befaras öka⁹⁷.

Denna direkta koppling mellan miljöproblem och en kollapsande stat som i sin tur påverkar säkerheten kan utifrån Browns teori anses som en miljösäkerhetsfråga och uppbyggnaden av de kollapsande staterna bör då vara utav säkerhetspolitiskt intresse. Miljöåtgärder i utvecklingsländerna leder alltså inte bara då till att öka välbefindandet i tredje världen, utan enligt Browns teori gynnar det även säkerheten i hela världen på lång sikt. Av den anledningen så kan dagens beslutfattare även vara offer för miljöhotet i utvecklingsstaterna och borde förse de kollapsande staterna med de resurser som krävs.

4.2 Internationella avtal, grunden för en internationell säkerhet.

Miljön påverkar hur stabiliteten ser ut i en stat, som visat ovan kan det innebära förlorad auktoritet och kontroll över sitt eget territorium. Katastrofer inom en stat sprider sig ofta till närliggande stater, exempel på det är folkmordet i Rwanda som spred sig till Demokratiska Republiken i Kongo och sedan så spred sig konflikten till fler länder.⁹⁸ Stabiliteten i en stat är a och o för att kunna upprätthålla en internationell säkerhet. Idag bygger vårt internationella system på självständiga, suveräna, stater som implementera internationella konventioner. Att följa dessa internationella åtaganden, bland annat konventioner om de mänskliga rättigheterna eller Kyotoavtalet, blir problematiskt för en sönderfallande stat. De internationella avtalen blir starkare och med effektiva ju fler stater som har möjlighet att följa dem. Kyotoavtalet är ett bra exempel på detta. Kollapsande staternas frånvaro blir då det som hindrar internationella avtal att få den mobiliseringseffekt som krävs för att åtgärda ett globalt problem.⁹⁹ Ett aktivare miljötanande skulle minska världens kollapsande stater och med mindre kollapsande stater kan internationella

⁹⁵ Brown:299

⁹⁶ Brown:29

⁹⁷ Brown:30

⁹⁸ Brown:32

⁹⁹ Brown:32

åtaganden med större fördel följas, vilket skulle resultera i en högre säkerhet. Miljöfrågan får utifrån den teorin en direktkoppling till säkerhetspolitiken.

5 Slutsats

Den problematik som jag försökt belysa i min uppsats är komplexiteten med att olika kriser existerar samtidigt och hanteras som en gemensam, men även de komplikationer som uppstår om det enbart hanteras en åt gången. Al Gore och Björn Lomborgs debatt exemplifierar kollisionen som kan ske mellan två existerande kriser som konkurrerar om samma utrymme. Al Gore anser att det är vår generations uppgift att tillsammans likt avskaffande slaveriet mobilisera oss för en så stor kris som global uppvärmning, kostar vad det kostar, Kyotoavtalet måste genomföras i sin fulla kraft. Medan Björn Lomborg såg effektiviteten av Kyotoavtalet och de utgifter som det innebär, och från den ekonomiska startplattan såg han möjligheterna den summan pengar kunde getts till andra ändamål med ytterligare effektivitet. Utifrån de grunderna förespråkar Lomborg en annorlunda prioritering, med en effektivare ekonomisk vinning och en stabilare framtid för utvecklingsstaterna. Lomborgs förslag på problem som borde lösas som malaria och hiv/aids och den ekonomiska vinning det innebär för en stat att hantera dem, är intressant och sannolik, men kan ses som felaktigt strid. Jag anser att ställa miljöfrågan och biståndsfrågan emot varandra blir inte bara ifrågasättande, då de arbetar för något gott båda två utan också anmärkningsvärd, då debatten förs som att bistånd och miljö är två frågor som av självklarhet borde ställas emot varandra.

I avsnitt tre redovisar jag för att ett skilt arbete med miljöfrågor och biståndsfrågor visserligen innebär komplikationer, en slutsats jag gör från den analysen är att utrotning av fattigdom och svält inte kommer ske om det inte sker i direkt kombination med återställning av jordbruket. Ett samarbete mellan bistånd och miljön är viktigt, inte minst visat i avsnitt tre där klimatfrågan och matkrisen i världen får en direkt sammankoppling. Men att samarbeta behöver inte betyda att man måste konkurrera om samma resurser. Gore och Lomborgs debatt som har sina brännpunkter i prioriteringar, kostnaden och utvecklingsstaternas påverkan/medverkan är alla motivering till att när två sakfrågor arbetas med under samma tak, då finns risken att just en sådan debatt om prioritering kommer upp. Enligt mig blir det moraliskt fel att diskutera om vi ska rädda 15 000 människor till en kostnad för 100 miljoner dollar som Kyotoavtalet innebär, eller om en omprioritering av ekonomiska resurser kan göra att vi räddar fler som vi enligt Lomborg skulle göra om vi valde att lägga resurserna på malaria eller hiv/aids. Målet måste alltid vara att försöka rädda så många som möjligt, oavsett om det är en dyr eller billig lösning. Denna alltför enhetlig drivning av klimat och humana frågor, vilket debatten mellan Al Gore och Björn

Lomborg visar, är enligt mig ett typiskt exempel på att ifrågasättandet sker innanför de givna ramarna, istället för att ifrågasätta om de givna ramarnas nödvändiga existens.

Som jag visade i avsnitt fyra kan "självklarheten" i sammankopplingen mellan klimat och bistånd som vi ser i debatten mellan Lomborg och Gore ifrågasättas, och jag gör ett förslag om att klimathotet kan ses som en säkerhetsfråga och inte nödvändigtvis konfigurera med biståndspolitiken. Jag kommer fram till i avsnitt fyra att sämre miljöförhållanden i en svag stat blir ett hot mot säkerheten, inte bara nationellt utan följden kan även bli att internationell säkerhet hotas. Detta motiverar jag genom att hänvisa till sammankopplingen som Brown gör av en stats ekologiska grunder och dess inrikespolitiska stabilitet. När jag utgår från Browns teori att det finns en sammankoppling mellan en svag stats ekologiska grunder och den kollapsande effekt det får i det samhället, ser jag en möjlig lösning på ett problem som annars har ställt två sakfrågor emot varandra, nämligen att miljö kan ses som en säkerhetsfråga och inte nödvändigtvis behöver vara låst till biståndspolitiken. Slutsatsen av denna uppsats blir att med dessa klara kopplingar mellan miljö och säkerhet blir kopplingen mellan miljö och bistånd inte lika självklar som den bland annat framstår i debatten mellan Gore och Lomborg. Miljö kan även ses som en säkerhetspolitisk fråga.

Referenser

Litteratur

Brown, R. Lester *Plan B 3.0 Uppdrag: Rädda jorden!*, Scandbook AB Falun, 2008

Lomborg, Björn *Cool it den skeptiske miljövännens guide till den globala uppvärmningen*, första upplagan, 08 Tryck Stockholm, 2007

Gore, Al *En obekväm sanning om den globala uppvärmningen och vad vi kan göra åt den*, Damm Förlag AB Malmö, 2007

Internet

Hemsidor

Röda Korset hemsida:

<http://www.redcross.se/RKSF/sfdesign.nsf/main?OpenAgent&size=&Layout=ReadSimpleDoc&docid=F77D52424ADB0F42C12573D90058B1AD&menu0=0&menu1=/>

Regeringens hemsida:

<http://www.regeringen.se/sb/d/3188/a/34463>

<http://www.regeringen.se/sb/d/2040>

<http://www.regeringen.se/sb/d/7451/a/118180>

Miljöportalen

<http://www.miljoportalen.se/luft/klimat/att-fanga-och-lagra-koldioxid>

Sveriges säkerhetspolitik hemsida

http://www.sakerhetspolitik.se/templates/Level1Page____6.aspx

Copenhagen Consensus

<http://www.copenhagenconsensus.com/About%20CCC/About%20CCC.aspx>

<http://www.copenhagenconsensus.com/Projects/CC%20UN%20UNICEF/About%20CC%20UN%20Perspective.aspx>

Miljöbörsens hemsida

<http://www.miljoborsen.se/gpage4.html>

Kyotoavtalet

http://unfccc.int/files/kyoto_protocol/status_of_ratification/application/pdf/kp_ratification.pdf

Utrikespolitiska institutet

<http://www.ui.se/text2003/art4803.htm>

Förenta Nationerna i Sverige

<http://www.millenniemaalen.nu/>

TED

http://www.ted.com/index.php/talks/bjorn_lomborg_sets_global_priorities.html

<http://www.ted.com/index.php/pages/view/id/5>

Finlands säkerhetspolitiska hemsida i Sverige, forum FI

<http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?nodeid=32144&contentlan=3&culture=sv-FI>

FI <http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?nodeid=32144&contentlan=3&culture=sv-FI#f%C3%B6rebyggandet>

Artiklar

Dagens Nyheter

Publicerat i DN Publicerat 2009-03-09 00:50: <http://www.dn.se/opinion/debatt/vi-omprovar-bidragen-till-trotsiga-bistandsorgan-1.816064>

Sverker Lenas har även skrivit artikeln för DN. "Ett politiskt system som är gynnsamt för risktagarna". <http://www.dn.se/kultur-noje/kronikor/sverker-lenas-klimatpolitik-maste-byggas-underifran-1.819273>